

HEMŞİRELERİN BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK DÜZEYLERİ İLE YAŞAM DOYUMUNUN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE ARAŞTIRILMASI*

Elif ERDOĞAN**
Ramazan ERDEM***

ÖZET

Bireysel sosyal sorumluluk, bireylerin gönüllü olarak daha iyi bir toplum oluşturmaya katkıda bulunmasıdır. Örneğin; Kan bağışı yapma, başkalarına karşı adil olma ve hayırseverlik gibi. Hemşireler açısından bireysel sosyal sorumluluk faaliyetleri, toplumsal sorumluluk bilinci geliştirme, özgüveni artırma, duyarlılık geliştirme ve iletişim becerilerini artırması bakımından önemlidir. Ayrıca iyi bir şeyler yapmanın enerjisi hemşirelere hem iş yaşamında hem de iş dışı yaşamında güç verir. Bu araştırmanın amacı, hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Araştırma, Türkiye’de bireysel sosyal sorumluluğa ilişkin yeterli sayıda çalışma bulunmaması bakımından önem arz etmektedir. Araştırma Isparta il merkezinde bulunan 303 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak Eraslan (2011) tarafından geliştirilen Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği ve Diener (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Aynı zamanda hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla Demografik Bilgiler Formu oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk alt boyutları ile yaşam doyumu arasında sosyal sorumluluk bilinci, çevreye karşı sorumluluk, sosyal dayanışma, gönüllülük ile yaşam doyumu arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bireysel sosyal sorumluluk alt boyutlarından duyarlılık, dezavantajlı grup farkındalığı, toplumsal çıkar, öngörü ve toplumsal sorumluluğu benimseme boyutları ile yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bireysel sosyal sorumluluk, yaşam doyumu, hemşire

* Bu çalışma Elif ERDOĞAN ’ın “ Hemşirelerin Bireysel Sosyal Sorumluluk Düzeyleri ile Yaşam Doyumunun Demografik Değişkenlere Göre Araştırılması ” isimli tezinden üretilmiştir.

** Bilim Uzmanı, elif_0298@hotmail.com

*** Prof. Dr., SDÜ-Sağlık Yönetimi, raerdem@yahoo.com

RESEARCH OF NURSES' INDIVIDUAL SOCIAL RESPONSIBILITY LEVELS AND LIFE SATISFACTION ACCORDING TO DEMOGRAPHIC VARIABLES, MASTER THESIS

ABSTRACT

Individual social responsibility means that individuals contribute to create a better society voluntarily. For instance; donating blood, being fair, humanitarianism. Activities of individual social responsibility is important for nurses in terms of improving social responsibility consciousness, increasing self reliance, improving sensibility, increasing communication skills. Also doing some good things, energizes nurses both in their professional life and their own life. The aim of this research is to introduce the relationship between nurse's individual social responsibility and life satisfaction. This research is important because there isn't enough study about individual social responsibility in Turkey. This research was realized with 303 nurses in Isparta. Individual social responsibility scale developed by Eraslan (2011) and life satisfaction scale developed by Diener (1985) is used to collect data. Also demographic informations form was created to specify nurse's socio-demographic characteristics. According to results of research; there is a meaningful and positive relationship between nurse's sub-dimension of individual social responsibility with life satisfaction and consciousness of social responsibility, responsibility for neighbourhood, social interdependence, volunteering with life satisfaction. On the other hand, it is understood that there isn't a meaningful relationship between susceptibility, consciousness of group with disadvantage, social profit, adopting of social responsibility which are the sub dimensions of individual social responsibility and life satisfaction.

Keywords: Individual social responsibility, life satisfaction, nurse

1. GİRİŞ

Sosyal sorumluluk, günümüzde üzerinde önemle durulan konulardan biridir. Toplumsal gelişimi, kalkınmayı ve refahı sağlayan uygulamaları temel alır. Hem birey hem de işletmeler açısından topluma karşı bilinçli olmayı sağlamaktadır. Aydemir (1999: 1)'e göre sosyal sorumluluk; bir işletmenin faaliyette bulunduğu ortamı koruma ve geliştirme konusundaki yükümlülükleridir. Sosyal sorumluluk birçok meslek grubu ile yakından ilgilidir. Toplumun sağlık bakım kalitesini artırmayı hedefleyen hemşirelik mesleği için de sosyal sorumluluk önemli bir yere sahiptir. Sosyal sorumluluk anlayışının temel amacı, gönüllülük ve hayırseverlik esasına bağlı olarak topluma yönelik fayda sağlamak olmalıdır. Bireysel sosyal sorumluluk, bireylerin yaşanılabilir bir toplumun gelişmesine katkıda bulunmak için, hiçbir

zorlama olmadan, kendiliğinden, sorumluluklar yüklenmelerini ifade eder (Eraslan, 2011: 90). Örnek verecek olursak; toplumsal sorunlara dikkat çekmeyi sağlayacak etkinliklerde yer almak, Kızılay'a kan bağışi yapmak, seçimlerde oy kullanmak, AKUT, TEMA gibi sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katılmak, bireysel sosyal sorumluluk davranışları olarak sayılabilir.

Yaşam doyumunu, kişinin nasıl bir ruh sağlığı içerisinde olduğunu gösteren önemli bir göstergedir. Yaşam doyumunu kavramını, iş yaşamından bağımsız olarak ele almak mümkün olmayacaktır. Çünkü iş yaşamındaki mutsuzluk, hayal kırıklığı ve isteksizlik halleri kişinin genel yaşamına etki etmektedir. Bundan dolayı kişinin mutluluğu tüm yaşam alanlarını içeren bir olaydır. Konu hemşireler üzerinde incelendiğinde bu meslek grubunun çalışma yaşamlarında pek çok zorlu süreçle karşı karşıya kaldığı muhakkaktır. Bu sebeple bireyin kendi yaşamını değerlendirmesine dayanan, özel algı, duygu ve biliş süreçlerinin bir bütünü olarak tanımlanan ve motivasyonu önemli ölçüde etkilediği düşünülen yaşam kalitesi büyük önem taşımaktadır. İstenilen nitelikte sağlık hizmeti verilebilmesi bu hizmeti sunanların niteliğiyle yakından ilişkilidir. Bu anlamda çalışanların yaşama ve çalışma koşullarına ilişkin sorunların giderilmesi sağlık hizmetinin aksaklıklarının azaltılması açısından önemlidir (Koltarla, 2008: 6).

2. SOSYAL SORUMLULUK İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Sorumluluk kelime anlamı olarak, bireyin bir görevi üstlenmesi ve o görev için yerine getirme zorunluluğu olan yükümlülüklerinin bütünü şeklinde ifade edilmektedir (Bayrak, 2001: 81). Türk Dil Kurumu sözlüğünde sorumluluk kavramı; "kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi" (TDK, 2009) olarak tanımlanmıştır. Buna göre kişinin kendi davranışlarının farkında olması ve sonuçlarını kabullenmesi gerekmektedir. Sorumluluk, bireysel ve sosyal açılarından ele alınması gerekir. Kişi her şeyden önce kendisine karşı bir takım sorumluluklara sahiptir. İnsanın kendisine karşı bireysel sorumluluğu şunu ifade eder; sahip olduğu maddi manevi değerlerini, doğru, yerinde ve zamanında kullanmasını gerektirir. İnsan maddi olarak sağlığını korumak ve zamanını iyi değerlendirmek durumunda olduğu gibi, manevi olarak da ruh yapısını ve ahlâki değerlerini korumak ve geliştirmek zorundadır. Bu zorunluluklar, insanın bir birey olarak kendisine karşı sorumlu olduğu başlıca konulardır (Torlak, 2003: 18).

Günümüzde en çok kullanılan ve tartışılan kavramlardan biri olan sosyal sorumluluk, coğrafya, kültür, gelenek, eğitim, politik eğilim, zenginlik ve endüstriyel dinamikler gibi çeşitli faktörlere bağılı olarak farklı şekillerde ele alınmaktadır. Bu şekilde çok sayıda etken kavramı değiştirdiği için tam

olarak bir tanımını yapmak da güçleşmektedir. Bu nedenle bu konudaki farklı görüşlere yer vermek, sosyal sorumluluğun kapsamını ortaya koymak açısından daha faydalı olacaktır (Kağnıcıoğlu, 2007: 6). Kavrama ilişkin ilk tanımlardan birisini Bowen (1953) yapmıştır. Bowen'e göre sosyal sorumluluk; işletmelerin hem kendi amaçlarına, hem de toplumsal değerler ve beklentilere uygun politikalar belirleme ve uygulama, karar verme ve faaliyetleri yerine getirme ile toplumun yaşamını iyi bir duruma getirmeye yönelik yükümlülüklerin bütünüdür (Bowen, 1953: 6). Tanımdan anlaşılacağı üzere, sosyal sorumluluk, bir işletmenin ya da bireyin kendi çıkarlarının olduğu kadar toplumun genel çıkarlarının yararına da hareket ederek, toplumsal yaşamı daha iyi bir duruma getirmeye yönelik yükümlülüklerdir. Sosyal sorumluluk, bireylerin toplumdaki aktiviteleri nedeniyle çevrelerinde ortaya çıkardığı olumlu ve olumsuz etkileri değerlendirip, olumsuz etkilere karşı önlem almaları olarak da tanımlanabilir (Yazıcı, 1992: 853). Sosyal sorumluluk kavramına hemşirelik alanında baktığımız zaman iyi tanımlanmış bir kavram olmadığını görürüz. Sosyal sorumlulukla alakalı bir dizi örtüşen temalar, eğitim, iş, edebiyat, sosyal etkileşim gibi alanlarda ortaya çıkmaktadır (Kelley vd., 2008). Genel olarak sosyal sorumluluk, diğer insanların ihtiyaçlarını savunma ve çağdaş toplum ve toplulukları ilgilendiren sosyal meselelere odaklanma olarak tanımlanmaktadır. Hemşirelik, toplumu ilerletme uzmanlığına sahiptir. Bir meslek olarak hemşirelik, toplumsal değişimi savunan, toplumsal refaha odaklanma kapasitesine sahiptir. Hemşireler, sağlık bakımı sağlayıcıların en geniş kısmını temsil ettiği için, hemşirelik mesleği, sosyal sorumlulukta liderliği iddia etmelidir.

Carroll (1991), sosyal sorumluluk piramidi oluşturup sosyal sorumluluğu dört ana başlıkta toplamıştır. Bu model aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluğun çeşitlerine de işaret etmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluğun boyutları da aynı şekilde bunlardır. Carroll'ın sosyal sorumluluk piramidi; ekonomik sorumluluk, yasal sorumluluk, ahlâki sorumluluk ve hayırseverlik sorumluluk olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Akt.; Bakan ve Kalender, 2007: 359).

Kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Öztürk (2013: 5)'e göre genel bir tanım olarak kurumsal sosyal sorumluluk şu şekilde ifade edilmektedir; “Kurumların, çeşitli etkinlikler ve uygulamalarla, kurumun bu eylemlerinden etkilenecek olan tüm hedef kitlesine yönelik, çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan yarattığı olumsuz etkileri azaltacak, hem kurumla birlikte çevresinin hem de toplumun gelişimine katkı sağlayacak işlemlerin planlaması, yürütmesi ve sonuçlarını paylaşması” olarak tanımlanabilir. Bir diğer tanım olarak kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, bir işletmenin faaliyetlerinden, yönetsel ve işlevsel kararlarından direk ya da dolaylı olarak etkilenebilecek kişi ve gruplara karşı sorumlu ve etik davranması olarak tanımlanabilir (Aktan, 2007: 7).

Günümüzde, kurumsal sosyal sorumluluğun kurumların gözünde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Ancak kurumsal sosyal sorumluluğun nerede başlayıp nerede bittiği henüz tam olarak bilinmemektedir. Bazı kişilere göre kurumsal sosyal sorumluluk, sadece, hayır işlemek ile aynı anlamda olarak kullanılmaktadır. Oysaki, kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, hayır işlemekten çok daha fazlasını içerdiği görülmektedir. Buna göre hayır işlemek, kurumsal sosyal sorumluluğun sadece bir uygulaması, parçası ve alt başlığı olarak ifade edilmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı, çok daha geniş bir kapsamlı olan yönetim anlayışını benimsemelidir. Ayrıca bir süreç olarak görülüp ve sadece bir davranış olmadığı benimsenmelidir (Boran, 2011: 2). Kurum ve kuruluşların, toplum ve çevre gibi çeşitli unsurlarla iç içe olduğu düşünüldüğünde, kuruluşun herhangi bir hareketinden dolayı toplumun ve çevrenin bundan etkilenmesi kaçınılmazdır. Aynı şekilde globalleşen dünyada, toplumun kültüründe veya toplumun ekonomik davranışlarındaki herhangi bir değişimde, kurumların davranışlarını, politikalarını ve pazarlama stratejilerini etkileme ve bunlarda yeniden düzenlemeye gitme durumunu ortaya çıkaracaktır. Böylesine birbirinin her hareketinden etkilenen iki varlık açısında da kurumsal sosyal sorumluluğun önemi giderek artmaktadır (Kocabaş, 2014: 25)

3. BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK

Bireysel sosyal sorumluluk, bireylerin kendi eylemlerinden sorumlu olması ile ilgilidir. Bu bireyler acil gruplar dışındaki topluluklara doğrudan etki etmeye sahiptirler. Toplum içindeki bireylerin yükümlülüğü, toplumun gelişmesine aktif olarak katılmak ve toplumsal problemleri çözmek için birlikte çalışmak, bireysel sosyal sorumluluğun kalbini oluşturmaktadır. Bireysel sosyal sorumluluğun ana maddelerinden biri, daha iyi bir yerde, genel olarak toplum ve topluluk oluşturmaktır (Hatch ve Stephan, 2015: 64-65). Eraslan (2011: 83)'a göre bireysel sosyal sorumluluk, devletin ya da işletmelerin sosyal sorumluluk başlığı altında yaptıkları etkinliklerin dışında kalır. Bireylerin toplumun değer yargılarına ve normlarına uygun bir şekilde hareket ederek, herhangi bir şekilde fayda beklemeksizin gönüllü olarak faaliyette bulunmasıdır. Bireysel sosyal sorumluluk, bireylerin toplum üzerinde kişisel eylemlerinin nasıl bir etkiye sahip olduğunun farkında olması olarak tanımlanır. Aşağıdaki maddeleri içerir (Dias, 2012: 174):

- Para bağıışı gibi hayırseverlik içeren hayırsever davranışlar,
- Toplum için çalışma, örneğin; gönüllü olarak kan bağıışı yapma, gıda bankasında çalışma ve hayvan barınağında çalışma gibi,
- Toplumu etkileyen meselelerde destek verme, politik ve sosyal meselelerde diğerlerine yardım edebilme gibi, örneğin; çocuk için

çalışma yasalarını savunma, adil ticaret ürünleri satımı, geri dönüşüm,

- Bütünlük ve dürüstlük gibi bireysel etikler. Bu bireysel etikler altın kural içerebilir: Diğerlerini nasıl istersen tedavi etme, bunun anlamı empati ve adalet duygusudur.

Bireysel sosyal sorumluluğun birinci boyutu bireylerin içselleştirilmiş ahlâki kimliğidir. Bireysel sosyal sorumluluğun bu boyutu, bireylerin toplumdaki refah ve rol algılarının kişisel yanını ve önemini temsil eder (Aquino ve Reed, 2002: 1423). Bireysel sosyal sorumluluğun ikinci boyutu bireylerin sembolik ahlâki kimliğidir. İç ahlâki kimlik, ahlâki özelliklerin kendi önemi ile ilgilenirken, Aquino ve Reed (2000: 1423)'e göre sembolik ahlâki kimlik boyutu, sosyal nesne olarak ahlâki benliğe daha genel duyarlılığı vurgular ki, bunun dünyadaki etkileri bu özelliklere sahip olan birilerine aksettirilir. Diğer bir deyişle bireysel sosyal sorumluluğun bu boyutu, kamu benliğinin doğrudan daha çok yansımalarını temsil eder.

4. YAŞAM DOYUMU İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Doyum, kişilerin yaşama dair arzularının, ihtiyaçlarının ve yaşamdan belediklerinin yerine gelmesini ifade eder. Yaşam doyumunu ise, kişinin sahip olduklarıyla, sahip olmak istediklerinin karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan şeydir. Bu kavramı ilk defa ortaya çıkaran Neugarten ve diğer (1961) araştırmacılarıdır. Yaşam doyumunu, bireyin umdukları ile gerçekteki şeylerin karşılaştırılması ile sahip olunan sonucu belirtir. Bir başka tanımla doyum, kişinin tüm istek ve arzularını elde etmesidir. Yaşam doyumunu kişinin bireysel olarak kendini değerlendirmesi olarak da ifade edilebilir. Kişinin sahip olduğu şey ne ve neye sahip olmak istiyor? Bunun etkileşimi olarak yapacağı değerlendirmedir. Kişi sahip olmak istediklerine ne kadar ulaşırsa o kadar ileri bir yaşam doyumuna ulaşır (Acar, 2009; Akt.; Güler, 2015: 22).

Yaşam doyumunu, bir bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde tüm yaşamını olumlu değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Yaşam doyumunu bireyin kendisine yüklediği kriterler ile yaşam koşullarını algılayışı arasındaki karşılaştırmaları, dolayısıyla kendi yaşamı hakkında değer biçmesini içermektedir (Çeçen, 2007: 181). Çoğu insanın hayatında mutlu olması için, yaşam doyumunu insanlığın büyük ölçüde ortak amacıdır. Genellikle yaşamdan memnun olma anlamları; bir bütün olarak kişinin hayata karşı olumlu tutuma sahip olması (Haybron, 2007: 2) ve kişinin özel hayatının küresel bir değerlendirilmesi (Pavot vd., 1991: 150) olarak ifade edilmiştir. Günümüzde çalışanların bireysel olarak daha ön plana çıktığı ve buna bağlı olarak da işe bağlılıkları giderek zayıfladığı gözlenmektedir. Bu durumda örgütlerin işine bağlı çalışanları iş yerinde tutması güçleşmektedir. Kimi zaman ücret faktörü de etkisiz kalabilmektedir. Bu durumda örgütün kendisini

işine adanmış çalışanını bünyesinde tutabilmesi için işin dışındaki yaşamını, aile yaşamını da dikkate alması, önemsemesi gerekmektedir. Bu sayede çalışanın iş yaşamını ve iş dışı yaşamını önemseyen örgütlerin bünyesinde daha fazla eleman tutabildiği görülmektedir. Çünkü işinde önemsenen, belli imkânları elde eden çalışan iş doyumuna ulaşmaktadır ki, buda iş dışı yaşamına genellikle olumlu yansımaktadır (Keser, 2005: 185).

5. YAŞAM DOYUMUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Yaşam doyumunu faktörleri genel olarak 4 ana başlıkta toplanabilir. Bunlar; kişisel, iş ile ilgili faktörler, çevresel faktörler ve toplumsal faktörlerdir. Yaşam doyumunu etkileyen faktörlerden en önemlisi kişisel faktörlerdir. Bireylerin olaylara karşı tutum ve yaklaşımları iş ile ilgili değerlerini ortaya çıkarır. Bireylerin karakteristik özellikleri, olaylara pozitif veya negatif yönde bakışını ifade eder. Bireyin ailesinde aldığı eğitim, okullarda gördüğü eğitim, yetiştiği ortam ve kültürel özellikleri bunlar arasında sayılabilir. Tüm bunlar yaşam doyumunu algısı üzerinde etkilidir (Baştemur, 2006: 69). Yaşam doyumunu, iş hayatından bağımsız biçimde ele alınması mümkün olmayan bir kavramdır. Bunun nedeni yaşam doyumunu etkileyen faktörlerin en başında bireyin genel hayatında oldukça büyük bir yer kaplayan iş hayatının gelmesidir. Bu açıdan, iş hayatından sağlanan doyumla yaşam doyumunu arasında bir etkileşimin bulunduğu inkar edilemez bir gerçektir. İş ile ilgili faktörler; otonomi, yüklenilen iş, çalışma ortamının işgören üstünde yarattığı etki, işin rutinlik derecesi, rol belirsizliği, iş güvenliği, ücret ve ödüllendirilmedir. Özellikle yaşam doyumuyla gelir arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu birçok araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Yüksek geliri olan bireyler daha kaliteli bir hayata sahip olmaktadır ve bu da yaşam doyumunun pozitif yönde etkilenmesini sağlamaktadır (Keser, 2003: 200). İşgörenlerin bağlı bulunduğu işletme haricinde başka yerlerde iş bulabilme imkânlarının bulunması ve sendikal haklarının olması yaşam doyumlarına etki eden çevresel faktörlerin başında gelmektedir (Özdevecioğlu, 2004: 214). Dernek, kulüp gibi toplumsal katılımın gerçekleştiği yerlere üye olmak, ailenin yaşam tarzı, aileden uzak yaşama, iş dışında alınan sorumluluklar, yakın çevreyle veya akrabalarla olan ilişkiler, bireylerin ailesel ve toplumsal sorumlulukları yaşam doyumunu etkileyen toplumsal faktörlere örnek olarak gösterilebilir (Özdevecioğlu, 2003: 697).

6. GEREÇ VE YÖNTEM

6.1 Araştırmanın Amacı

Hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleriyle yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini Isparta il merkezinde faaliyet göstermekte olan Isparta Devlet Hastanesi, Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinde çalışan 1200 hemşire oluşturmaktadır. Bilindiği üzere bir araştırmada örneklemin ne kadar alınacağı konusunda kesin bir sayı vermek mümkün değildir. Evren büyüklüğünün belli olduğu durumlarda mevcut evrenden hata toleransı %5, güvenilirlik düzeyi %95 alındığında yaklaşık 291 kişiye ulaşan bir örneklem yeterli olabilmektedir (Kan, 1998; surveysystem.com). Araştırmanın örneklemini kolayda örneklem seçme yöntemiyle seçilmiştir. Bu araştırma kapsamında seçilen tüm hastanelerden anket çalışması yapılabilmesi için gerekli izinler alınmış olup araştırma için 303 hemşireye ulaşılmıştır.

6.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Eraslan (2011) tarafından geliştirilen Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği ile Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen ve Yetim (1993) tarafından Türkçeye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği- The Satisfaction with Life Scale (SWLS) kullanılmıştır (Ek 1). Ayrıca katılımcıları tanımlamak için 8 soru ilave dılmıştır. Anketin birinci bölümünde tanımlayıcı 8 soru, ikinci bölümde Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği ve üçüncü bölümünde Yaşam Doyumu Ölçeği bulunmaktadır. Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği, likert tarzı 5 dereceli (1:Hiç Katılmıyorum- 5:Tamamen Katılıyorum) 32 maddeden oluşmaktadır. Yaşam Doyumu Ölçeği ise likert tarzı 7 dereceli (1:Kesinlikle Katılmıyorum- 7:Kesinlikle Katılıyorum) 5 maddeden oluşmaktadır. Anket formları aracılığıyla elde edilen veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 18.0) programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin analizinde bu programdan yararlanılmıştır. Toplanan veriler aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde hesaplamaları ile analiz edilmiştir. Her bir faktör ortalamasının demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında parametrik test varsayımlarının yerine getirildiği durumlarda Varyans Analizi (ANOVA) ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t testi), parametrik varsayımların yerine getirilmediği durumlarda Kruskal Wallis varyans analizi ve Mann-whitney U testi kullanılır (Büyüköztürk, 2008). Bireysel Sosyal Sorumluluk Anketindeki ifadeleri boyutlandırmak için faktör analizi yapılmıştır. Bütün boyutlarda veriler normal dağılım göstermediğinden analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Demografik değişkenlere göre yapılan karşılaştırmalarda ikili gruplarda Mann-Whitney U testi (Z testi), ikiden fazla gruplarda Kruskal Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Bireysel sosyal sorumluluk ile yaşam doyumu arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir.

7. BULGULAR

7.1. Hemşirelerin Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamında yer alan hemşirelerin, seçilmiş bazı demografik değişkenlere göre dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Hemşirelerin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Frekans	Yüzde
Hastane		
IDH	136	44.9
IKDÇHH	86	28.4
SDÜAUH	81	26.7
Yaş (Yıl)		
-29	78	25.7
30-39	100	33.0
40+	125	41.3
Cinsiyet		
Kadın	282	93.1
Erkek	21	6.9
Medeni Durum		
Evli	233	76.9
Evli Değil	70	23.1
Eğitim		
Lise	49	16.2
Ön lisans	95	31.4
Lisans	145	47.9
Lisansüstü	14	4.6
Gelir (TL)		
-2999	165	54.5
3000+	138	45.5
Toplam Hizmet Süresi (Yıl)		
-10	105	34.7
11-20	95	31.4
20+	103	34.0
Şu an Çalıştığı Hastanede Hizmet Süresi (Yıl)		
-4	142	46.9
5-9	71	23.4
10+	84	27.7
Toplam	303	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi, katılımcı 303 hemşirenin çalıştığı hastaneye göre dağılımına bakıldığında çoğunluğun (% 44.9) Isparta Devlet Hastanesinde çalıştığı görülmektedir. Yaş gruplarına göre hemşirelerin dağılımlarına bakıldığında %25.7’sinin 29 yaş ve altı, %33.0’ının 30-39 yaş aralığında ve %41.3’ünün 40 yaş ve üzerinde olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %93.1’ini kadınlar, %6.9’unu erkekler oluşturmaktadır. Hemşirelerin %76.9’u evli, %23.1’i evli değildir. Eğitim durumuna göre hemşirelerin dağılımına bakıldığında %47.9’u lisans mezunu, %31.4’ü önlisans mezunu, %16.2’si lise mezunu ve %4.6’sı lisansüstü mezundur. Gelir düzeyine göre bakıldığında hemşirelerin %54.5’u 2999 TL ve altı, %45.5’i 3000 TL ve üzeri maaş almaktadırlar. Toplam hizmet süresi açısından hemşirelerin %34.7’sinin 10 yıl ve altı, %31.4’ünün 11 ile 20 yıl arası, %34’ünün 20 yıl ve üzeri hizmet süreleri vardır. Şu an çalıştığı hastanedeki hizmet süresi bakımından bakıldığında hemşirelerin %46.9’unun 4 yıl ve altı, %23.4’ünün 5-9 yıl, %27.7’sinin 10 yıl ve üzeri çalıştığı görülmektedir.

7.2. Hemşirelerin Bireysel Sosyal Sorumluluk Algılarına Yönelik İfadeleri

Araştırmaya katılan hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk ile ilgili maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Hemşirelerin Bireysel Sosyal Sorumluluk Algılarına Yönelik İfadeleri

Sıra No	İfadeler	\bar{X}	S
1.	‘Birlikten kuvvet doğar,’ ‘Bir elin nesi var iki elin sesi var’ gibi sözlere inanırım.	4.481	0.784
2.	Toplumsal problemlerin çözümünde birlikte hareket etmenin gerekli olduğunu düşünürüm.	4.485	0.736
3.	Küresel ısınmaya ve HES’lere dikkat çekmek amacıyla yapılan kampanyalara destek veririm.	3.587	1.081
4.	Sokak çocuklarının topluma kazandırılması için çalışmalara gönüllü katılabilirim.	3.491	1.247
5.	Toplumsal problemlerin çözümü ile ilgili etkinliklere katılmanın bana zarar vereceğini düşünürüm (Zaman kaybı, sonuç alamama, amaç dışı kullanma, vb.)	2.303	1.234
6.	Çocuk Felci, Rett, AIDS gibi hastalıkların önlenmesine ve bebek ölümlerinin azaltılmasına yönelik yapılan kampanyalara destek veririm.	3.970	1.140
7.	Sosyal sorumluluk etkinliklerini boş zaman etkinliği olarak görürüm.	1.953	1.158

Hemşirelerin Bireysel Sosyal Sorumluluk Düzeyleri ile Yaşam Doyumunun Demografik Değişkelere Göre Araştırılması

8.	Yaşlılara destek olmak için neler yapılması gerektiğini düşünürüm.	3.851	1.036
9.	Küçük yaşta çalışmaya zorlanan çocuklar için yapabileceğim bir şey yoktur.	2.053	1.188
10.	Topluma karşı yerine getirmem gereken sorumluluklarım olduğu kaygısını taşımam.	1.815	1.144
11.	Çevremdeki insanları toplumsal meselelerde aktif olmaya davet ederim.	3.660	1.094
12.	“Her koyun kendi bacağından asılır”, “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın” gibi sözlere inanırım.	1.917	1.264
13.	Toplumdaki genel sağlık problemlerinin iyileştirilmesi için herkesin yapabileceği bir şeyler olduğunu düşünürüm.	4.323	0.939
14.	Toplumsal sorunlara dikkat çekmeyi sağlayacak etkinliklerde yer alırım.	3.330	1.224
15.	Kız çocuklarının okullaşmasını sağlamak için çalışmak sadece devletin görevidir.	1.920	1.212
16.	Kızılay’a kan bağıışı yapmayı bireysel sosyal sorumluluk davranışı olarak götürürüm.	4.306	0.960
17.	Enerji sağlamak amacıyla doğal kaynakları zarar görmesi göz ardı edilebilir.	1.762	1.1944
18.	Toplumdaki bazı grupların yaşadığı sorunlar ilgimi çekmez.	2.036	1.1940
19.	Çevremdeki insanlarla toplumsal meseleler hakkında konuşmam.	2.254	1.254
20.	İnsanları kötü etkileyen zor bir durumda bir şeyler yapamadığımda vicdan azabı duyarım.	4.182	1.019
21.	Seçimlerde oy kullanmak benim için ciddi ve önemsenen bir görevdir.	4.569	0.874
22.	Benden farklı yerlerde yaşasalar da insanların yararına çalışmaktan mutlu olurum.	4.376	0.915
23.	Kendimi grup ve ekip çalışmasına yatkın görürüm.	4.132	1.043
24.	Sosyal sorumluluk etkinlikleri için maddi ve insan gücü kaynağı oluşturacak potansiyelim vardır.	3.372	1.194
25.	Greenpeace, AKUT, TEGV ve TEMA gibi sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ilgimi çeker.	3.559	1.176
26.	Toplumsal yaşamda insanların bir araya gelerek yapamayacakları bir şey yoktur.	4.039	1.238
27.	Ancak maddi güce sahip kişilerin başkaları yararına işler yapabileceğini düşünürüm.	2.564	1.428
28.	Çevremizdeki sorunların çözümü için her zaman	3.597	1.355

	devlet girişimi beklememek gerektiğini düşünürüm.		
29.	Topluma hizmet uygulamaları adlı dersin etkili ve verimli olduğunu(olacağını) düşünmüyorum.	2.658	1.421
30.	Sivil toplum kuruluşlarına ya da bir derneğe üye olmayı bireysel sosyal sorumluluk davranışı olarak değerlendiririm.	3.458	1.293
31.	Bireysel sosyal sorumluluğu öğretilemez olarak görürüm.	2.250	1.382
32.	Bireysel sosyal sorumluluk bir gönüllülük davranışdır. Zorla ve istem dışı gerçekleşmez.	4.115	1.211

Tablo 3.2'ye bakıldığında, en düşük ortalamaya sahip ifadenin '*Enerji sağlamak amacıyla doğal kaynakların zarar görmesi göz ardı edilebilir*' olduğu görülmektedir (1.762±1.194). Ortalaması düşük olan ikinci ifade ise '*Topluma karşı yerine getirmem gereken sorumluluklarım olduğu kaygısını taşımam*' ifadesidir (1.815±1.44). Buradan hemşirelerin genellikle doğru olanı tercih ettikleri söylenebilir. Bireysel sosyal sorumluluk ölçeğini oluşturan 32 ifadeden ortalaması en yüksek olan ifade; '*Seçimlerde oy kullanmak benim için ciddi ve önemsenen bir görevdir*' ifadesidir (4.569±0.874). Bu doğrultuda hemşirelerin seçimlerde oy kullanmayı çok önemsediklerini söylemek mümkündür. İkinci olarak ortalaması en yüksek olan ifade '*Toplumsal problemlerin çözümünde birlikte hareket etmenin gerekli olduğunu düşünürüm*' ifadesidir (4.485±0.736). Bu ifadeye göre hemşirelerin, toplumsal problemlerin çözümünde birlik ve beraberliğe önem verdikleri anlaşılmaktadır.

7.3. Hemşirelerin yaşam Doyumuna İlişkin İfadeleri

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaşam doyumu ile ilgili maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3. Hemşirelerin Yaşam Doyumuna İlişkin İfadeleri

Sıra No	İfadeler	\bar{X}	S
1.	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın.	4.165	1.625
2.	Hayat şartlarım mükemmel.	3.840	1.673
3.	Hayatımdan memnunum.	4.831	1.437
4.	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim.	4.715	1.561
5.	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	3.610	1.869

Tablo 3'e bakıldığında en yüksek ortalamaya sahip ifade '*Hayatımdan memnunum*' ifadesidir (4.831±1.437). Bu doğrultuda genel olarak hemşirelerin hayatından memnun olduklarını söylemek mümkündür. İkinci olarak ortalaması en yüksek olan ifade ise '*Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim*' ifadesidir (4.715±1.561). Buradan hemşirelerin hayatta istediği şeylere sahip oldukları söylenebilir. En düşük ortalamaya sahip ifade ise '*Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim*' ifadesidir (3.610±1.869). Bu ifadeden hemşirelerin hayata yeniden başlama imkânı olsa değiştirmek istediği şeyler olabileceği anlamı çıkmaktadır.

7.4. Bireysel Sosyal Sorumluluk ile Yaşam Doyumu Boyutlarının Psikometrik Özellikleri

Yapılan faktör analizi oluşan faktörlere ait bilgiler Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Boyutların Adları, İfade Sayıları, Ortalama ve Standart Sapmaları, Alfa Değerleri Tablosu

Boyutlar	Min Max	İfade sayısı	\bar{x}	SS	A	
Bireysel Sosyal Sorumluluk	Sosyal sorumluluk bilinci	1-5	6	3.905	0.721	0.765
	Çevreye karşı sorumluluk	1-5	4	3.594	0.872	0.729
	Sosyal dayanışma	1-5	2	4.483	0.684	0.765
	Duyarlılık	1-5	3	4.373	0.701	0.445
	Dezavantajlı grup farkındalığı	1-5	2	3.958	0.972	0.504
	Toplumsal çıkar	1-5	3	4.069	0.870	0.529
	Gönüllülük	1-5	3	3.723	0.908	0.495
	Öngörü	1-5	1	3.749	1.382	-
Toplumsal sorumluluğu benimseme	1-5	2	3.518	1.048	0.388	
Yaşam doyumu	1-7	5	4.232	1.335	0.872	

Sosyal Sorumluluk Bilinci Boyutu: Bu boyut 6 ifadeden oluşmaktadır. İfadeler hemşirelerin sosyal sorumluluk bilincini ortaya koymaktadır. Boyutun faktör ortalaması 3.905, faktör güvenilirlik değeri ise (Cronbach Alpha) 0.765 (oldukça güvenilir) olarak bulunmuştur.

Çevreye Karşı Sorumluluk Boyutu: 4 ifadeden oluşan bu boyut hemşirelerin çevreye karşı sorumluluk düzeylerini ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. Boyutun faktör ortalaması 3.594 olarak bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda faktör güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha) 0.729 (oldukça güvenilir) olarak bulunmuştur.

Sosyal Dayanışma Boyutu: Bu boyut hemşirelerin sosyal dayanışma düzeylerini ortaya koymak için oluşturulmuştur. Boyut 2 maddeden oluşmuştur. Boyutun faktör ortalaması 4.483, faktör güvenilirlik değeri ise (Cronbach Alpha) 0.765 (oldukça güvenilir) olarak bulunmuştur.

Duyarlılık Boyutu: Bu boyut 3 ifadeden oluşmaktadır. İfadeler hemşirelerin duyarlılık düzeyini ortaya koymaktadır. Boyutun faktör ortalaması 4.373 olarak bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda faktör güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha) 0.445 (düşük güvenilirlikte) olarak bulunmuştur.

Dezavantajlı Grup Farkındalığı Boyutu: 2 ifadeden oluşan bu boyut dezavantajlı grupların farkındalığını ölçmektedir. Boyutun faktör ortalaması 3.958, faktör güvenilirlik değeri ise (Cronbach Alpha) 0.504 (düşük güvenilirlikte) olarak bulunmuştur.

Toplumsal Çıkar Boyutu: Bu boyut 3 ifadeden oluşmaktadır. İfadeler hemşirelerin toplumsal çıkarlarını ölçmektedir. Boyutun faktör ortalaması 4.069, faktör güvenilirlik değeri ise (Cronbach Alpha) 0.529 (düşük güvenilirlikte) olarak bulunmuştur.

Gönüllülük Boyutu: Bu boyut hemşirelerin gönüllülük düzeylerini ortaya koymaktadır. Boyutun faktör ortalaması 3.723 olarak bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda faktör güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha) 0.495 (düşük güvenilirlikte) olarak bulunmuştur.

Öngörü Boyutu: Bu boyut tek maddeden oluşmaktadır. Boyut hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluğu öğretilemez olarak görme öngörüsünü kapsamaktadır. Boyutun faktör ortalaması 3.749 olarak bulunmuştur. Boyut tek maddeden oluştuğu için güvenilirlik analizi yapılmamıştır.

Toplumsal Sorumluluğu Benimseme Boyutu: Bu boyut 2 maddeden oluşmaktadır. Boyut hemşirelerin toplumsal sorumluluğu benimseme düzeylerini ortaya koymaktadır. Boyutun faktör ortalaması 3.518, faktör güvenilirlik değeri ise (Cronbach Alpha) 0.388 (güvenilir değil) olarak bulunmuştur.

Yaşam Doymu Boyutu: 5 maddeden oluşan bu boyut hemşirelerin yaşam doymu düzeylerini ölçmektedir. Boyutun faktör ortalaması 4.232, faktör güvenilirlik değeri ise (Cronbach Alpha) 0.872 (yüksek derecede

güvenilir) olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre, hemşirelerin yaşam doyumunu düzeylerinin orta olduğunu söyleyebiliriz.

Yukarıdaki boyutlara göre hemşireler en yüksek puanı “sosyal dayanışma” boyutundan almışlardır. Bu boyut hemşirelerde ön plana çıkmıştır. Bunu takiben “Duyarlılık” ve “Yaşam doyumunu” boyutları izlemiştir. Hemşirelerin en düşük puan aldığı boyut ise “Toplumsal sorumluluğu benimseme” boyutudur. Bu boyut diğer boyutların gerisinde kalmıştır.

7.5. Bireysel Sosyal Sorumluluk ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bireysel sosyal sorumluluk ve boyutları ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Bireysel Sosyal Sorumluluk ve Yaşam Doyumu Arasındaki Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sosyal sorumluluk bilinci (1)	1									
Çevreye karşı sorumluluk (2)	0.501**	1								
Sosyal dayanışma (3)	0.382**	0.369**	1							
Duyarlılık (4)	0.362**	0.197**	0.316**	1						
Dezavantajlı grup farkındalığı (5)	0.244**	0.239**	0.076	0.237	1					
Toplumsal çıkar (6)	0.194	0.126*	0.105	0.268**	0.315	1				
Gönüllülük (7)	0.405**	0.244**	0.314**	0.237**	0.098	0.066	1			
Öngörü (8)	0.041	0.074	0.029	0.177**	0.358**	0.243**	-0.048	1		
Toplumsal sorumluluğu benimseme(9)	0.055	0.064	0.048	0.209**	0.241**	0.289**	0.000	0.303**	1	
Yaşam Doyumu (10)	0.194**	0.114*	0.175**	0.075	0.054	-0.078	0.181**	-0.089	-0.096	1

Not: *p<.05., **p<.01.

Bireysel sosyal sorumluluk alt boyutları ile yaşam doyumunu arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda; yaşam doyumunu ile sosyal sorumluluk bilinci ($r=0.194$, $p<0.01$), çevreye karşı sorumluluk ($r=0.114$, $p<0.05$), sosyal dayanışma ($r=0.175$, $p<0.01$), gönüllülük ($r=0.181$, $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında yaşam doyumunu ile bireysel sosyal sorumluluk alt boyutlarından duyarlılık ($r=0.075$, $p>0.05$), dezavantajlı grup farkındalığı

($r=0.054$, $p>0.05$), toplumsal çıkar ($r=-0.078$, $p>0.05$), öngörü ($r=-0.089$, $p>0.05$) ve toplumsal sorumluluğu benimseme ($r=-0.096$, $p>0.05$) boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olmadığı anlaşılmıştır.

8. TARTIŞMA

Bu bölümde, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tartışılarak bireysel sosyal sorumluluk ve yaşam doyumu ile ilgili yapılan çalışmaların bulguları ile karşılaştırılmıştır.

Bireysel sosyal sorumluluk ile ilgili 32 ifadeye yönelik hemşirelerin verdikleri cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip ifadenin '*Seçimlerde oy kullanmak benim için ciddi ve önemsenen bir görevdir*' olduğu görülmektedir (4.569 ± 0.874). Bu doğrultuda hemşirelerin seçimlerde oy kullanmayı çok önemsediklerini söylemek mümkündür. İkinci olarak ortalaması en yüksek olan ifade '*Toplumsal problemlerin çözümünde birlikte hareket etmenin gerekli olduğunu düşünürüm*' ifadesidir (4.485 ± 0.736). En düşük ortalamaya sahip ifadenin '*Enerji sağlamak amacıyla doğal kaynakların zarar görmesi göz ardı edilebilir*' olduğu görülmektedir (1.762 ± 1.194). Bu ifadeye göre hemşirelerin duyarlılığının düşük olduğunu söyleyebiliriz. Ortalaması düşük olan ikinci ifade ise '*Topluma karşı yerine getirmem gereken sorumluluklarım olduğu kaygısını taşımam*' ifadesidir (1.815 ± 1.44). Buradan hemşirelerin topluma karşı sorumluluk kaygısı taşıdıklarını söyleyebiliriz.

Yaşam doyumu ile ilgili 5 ifadeye yönelik hemşirelerin verdikleri cevaplar incelendiğinde en yüksek puanı alan ifadenin '*Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim*' olduğu görülmektedir (4.715 ± 1.561). Buna göre hemşirelerin bundan sonra elde etmek istedikleri şey kalmadığını çıkarabiliriz. En düşük puanı alan ifade ise '*Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim*' olduğu görülmektedir. Buradan hemşirelerin hayata yeniden başlasa birçok şeyi değiştirmek isteyeceğini çıkarabiliriz. Bireysel sosyal sorumluluğun alt boyutlarından alınan puanlar incelendiğinde; en yüksek puanı "Sosyal dayanışma", en düşük puanı da "Toplumsal sorumluluğu benimseme" boyutu almıştır. Buna göre, hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk kapsamında sosyal dayanışmaya çok önem verdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca hemşirelerin, toplumsal sorumluluğu benimseme boyutundaki bireysel sosyal sorumluluk düzeylerinin düşük olduğunu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya göre yaşam doyumu boyutunun genel puan ortalaması 4.232 bulunmuştur. Buna göre hemşirelerin yaşam doyumlarının orta düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Yaşam doyumuna ilişkin diğer çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir. Yaşam doyumu ile cinsiyet ilişkisine dair farklı sonuçlar bulunmaktadır. Örneğin; Dikmen (1995), kadın çalışanların yaşam

doyumunun, erkek çalışanların yaşam doyumundan yüksek çıktığını bulmuştur. Özdevecioğlu'nun (2003) yaptığı çalışmaya göre de kadın işgörenlerin erkek işgörenlere oranla daha yüksek yaşam doyumuna düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Hemşireler üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında; Vara (1999: 57), yoğun bakım hemşireleri üzerinde yaptığı araştırmada yaşam doyumunu puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma göstermediğini bulmuştur. Bu araştırmada da kadın ve erkeklerin yaşam doyumlarının birbirinden farklı olmadığı bulunmuştur. Ancak bu araştırmada erkek sayısı çok az olduğu için yeterli bilgi vermeyebilir. Deveci (2014)'ye göre de medeni durum açısından yaşam doyumunda bir anlamlılık bulunamamıştır. Bu çalışmada da yaşam doyumunu ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Deveci (2014)'ye göre yaş ile yaşam doyumunu üzerinde bir anlamlılık vardır. Herzberg (1968)'e göre, genç yaşlarda ve yaşlılık döneminde yaşam doyumunu yüksek iken, orta yaşlarda yaşam doyumunun düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise yaş ile yaşam doyumunu düzeyi arasında bir farklılık bulunmamıştır.

Bu araştırmada, hemşirelerin yaşam doyumunun hastanelere göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna göre; Isparta Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin yaşam doyumunu en yüksek bulunmuştur (4.522). Yaşam doyumunu en düşük olan hastane ise Isparta Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşireler olmuştur (3.988). Bunun nedeni olarak Isparta Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin iş yoğunluğunun fazla olması, hasta sayısı arttıkça sorumluluklarının artması ve strese maruz kalmaları diğer hastanelere göre yaşam doyumlarının düşük çıkmasına sebep olduğu söylenebilir.

Bireysel sosyal sorumluluk alt boyutları ile yaşam doyumunu arasındaki yapısal korelasyon analizi çalışmalarına göre; yaşam doyumunu ile sosyal sorumluluk bilinci, çevreye karşı sorumluluk, sosyal dayanışma, gönüllülük alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında yaşam doyumunu ile bireysel sosyal sorumluluk alt boyutlarından duyarlılık, dezavantajlı grup farkındalığı, toplumsal çıkar, öngörü ve toplumsal sorumluluğu benimseme boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlardan hareketle bireysel sosyal sorumluluk boyutlarının bir kısmının hemşirelerin yaşam doyumunu ile ilişkisinin olması önemli bir bulgudur. Sosyal sorumluluk bilinci, çevreye karşı sorumluluk duyma, sosyal dayanışmayı önemseme ve gönüllü katılımlar gibi bireysel sosyal sorumluluk alanları hemşirelerin yaşam tatminleriyle birlikte artmaktadır.

9. SONUÇ

Bu çalışmada hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ve yaşam doyumu incelenmiştir. Bu kapsamda Isparta Devlet Hastanesi, Isparta Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi ve SDÜ Araştırma Uygulama Hastanesi'nde çalışan 303 hemşireye ulaşılmıştır. Hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri alt boyutlara ayrılarak incelenmiş ve bireysel sosyal sorumluluğun alt boyutlarının hastane, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir, toplam hizmet süresi, şuan ki çalıştığı hastanedeki hizmet süresi gibi demografik değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterip göstermedikleri araştırılmıştır.

Hemşireler, bireysel sosyal sorumluluğa yönelik; sosyal sorumluluk bilinci, çevreye karşı sorumluluk, sosyal dayanışma, duyarlılık, dezavantajlı grup farkındalığı, toplumsal çıkar, gönüllülük, öngörü, toplumsal sorumluluğu benimseme boyutlarından ortalamanın üzerinde puanlar almışlardır. Bu boyutlardan sosyal dayanışma boyutu en yüksek puanı almıştır. Hemşireler bu boyuta yüksek oranda bir katılım göstererek sosyal dayanışmanın bilincinde olduklarını göstermişlerdir. Buna göre toplumsal problemlerin çözümünde birlikte hareket etme düşüncesi hemşirelerin birçoğu tarafından kabul görmüştür. Bu çalışmada, bireysel sosyal sorumluluğun alt boyutlarından sosyal sorumluluk bilinci, çevreye karşı sorumluluk, sosyal dayanışma ve gönüllülük boyutları ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde orta derecede istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- Aktan, C.C., (2007), *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Düşüncesinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, 4. Baskı, İstanbul: İGİAD Yayınları.
- Aquino, K. ve Reed II, A., (2002), "The Self-Importance of Moral Identity", *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(6): 1423-1440.
- Aydemir, M., (1999), "Sosyal Sorumluluk 8000 (Social Accountability 8000) Standardı", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(3): 1-11.
- Bakan, Ö. ve Kalender, A., (2007), "Halkla İlişkiler Bağlamında Kurumsal İtibar ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk", içinde B. Arık ve M. Şeker (Ed.), *İletişim ve Ötesi*, (ss. 345-370), Konya: Tablet Yayınları.
- Baştemur, Y., (2006), *İş Tatminiyle Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkiler: Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nde Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Bayrak, S., (2001), *İş Ahlâkı ve Sosyal Sorumluluk*, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Boran, T. G., (2011), *Türkiye'den Uygulama Örnekleriyle Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Bowen, H., (1953), *Social Responsibilities of the Businessman*, New York: Harper and Row.
- Çeçen, A.R., (2007), "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Göre Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2): 180-190.
- Deveci, S., (2014), *Sağlık Çalışanlarında İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dias, L.P., (2012), *Beginnings Human Relations (v.1.0)*. Erişim Tarihi: 29.12.2012 (<http://2012books.lardbucket.org>)
- Dikmen, A., (1995), "İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi", *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 50 (3): 115-140.
- Eraslan, L., (2011), "Bireysel sosyal sorumluluk ölçeğinin (BSS) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması", *Eğitim - Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(24): 81-91.
- Güler, K., (2015), *Beden İmajının Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hatch, C. and Stephan, S. (2015), "Gender Effects on Perceptions of Individual and Corporate Social Responsibility, Scholarship and Professional Work", *Business*, 17(3): 63-71
- Haybron, D., (2007), "Life Satisfaction, Ethical Reflection, and The Science of Happiness", *Journal of Happiness Studies*, 8(1): 99-138.
- Herzberg, F. (1968), "One More Time: How Do You Motivate Employees?", *Harvard Business Review*, 46(1): 53-62.
- Kağncıoğlu, D., (2007), *Endüstri İlişkileri Boyutuyla Sosyal Sorumluluk*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kelley, M., Connor, A., Kun, K., et al., (2008), "Social Responsibility: Conceptualization and Embodiment in a School of Nursing", *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 5(1): 1-15.
- Keser, A., (2003), *Çalışma Yaşamında Motivasyon ve Yaşam Tatmini*, Bursa: Alf Aktüel Yayını.

- Keser, A., (2005), “İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama”, *Kocaeli Üniversitesi Çalışma ve Toplum Dergisi*, 4(2): 77-96.
- Kocabaş, İ., (2014), *Üniversite Öğrencilerinin Gözünde Sosyal Sorumluluk İmajı: Selçuk Üniversitesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koltarla, S., (2008), *Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlık Personelinin Yaşam Kalitesinin Araştırılması*, Uzmanlık Tezi, Taksim Eğitim Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği, İstanbul.
- Özdevecioğlu, M. (2003), “İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, içinde K. ÇONKAR(ed.), *11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, (ss. 695-710), Ankara: Uyum Ajans.
- Özdevecioğlu, M., (2004), “Sosyal Destek ve Yaşam Tatmininin Mesleki Stres Üzerindeki Etkileri: Kayseri’de Faaliyet Gösteren İşletme Sahipleri İle Bir Araştırma”, *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 22 (1): 209-233.
- Öztürk, C., (2013), “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı ve Gelişimi”, içinde C. Öztürk (Ed.), *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, (ss. 2-32), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Pavot, W., Diener, E., Colvin, C. R., and Sandvik, E., (1991), “Further validation of the Satisfaction with Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures”, *Journal of Personality assessment*, 57(1): 149–161.
- Torlak, Ö., (2003), *Pazarlama Ahlâkı: Sosyal Sorumluluklar Ekseninde Pazarlama Kararları ve Tüketici Davranışlarının Analizi*, 3.Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayın A.Ş. Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, (2009), <http://tdkterim.gov.tr/bts>, Erişim: 22.12.2009.
- Vara, Ş., (1999), *Yoğun Bakım Hemşirelerinde İş Doyumu ve Genel Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yazıcı, N., (1992), *İşletmelerde Yöneten ve Yönetilenlerin Sosyal Sorumluluk Algılayışları*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.